

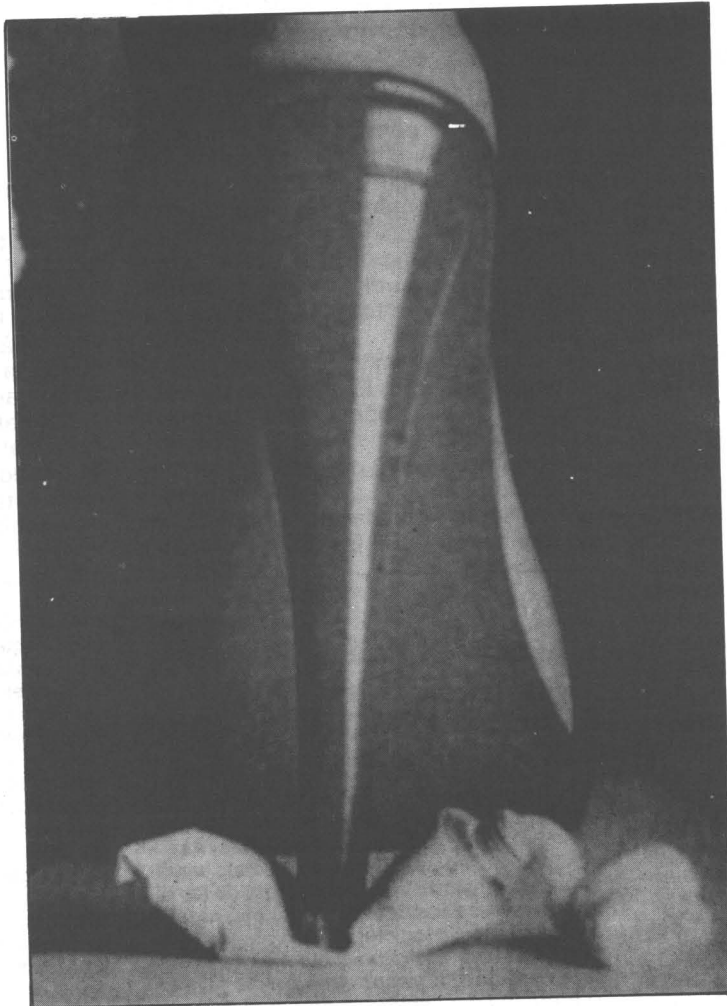
Pas a desnivell

Ens hi hem de mirar més

Observo intrigat que hi ha una tendència molt marcada a escriure malament el cognom del conseller Max Cahner. Una mena de fascinació fa que sovint la lletra *h* salti per damunt de la *n* i s'installi a l'altra banda, fent ballar els ulls.

Tractant-se del nostre conseller de Cultura em sembla que la qüestió no és gens banal, perquè solen ocupar-se'n comentaristes que haurien d'estar familiaritzats amb les formes òbvies de la correcció, i no tan sols de l'estil. He vist escrit *Max Canher* fins i tot en algun opuscle editat per organismes poc o molt culturals. ¿Què deu passar? Pensant-hi, buscant causes i antecedents, m'ha vingut a la memòria que les relacions entre la *h* i la *n* són conflictives de mena, sobretot per aquests voltants. Moltes vegades, quan un informador o un articulista del país apunta el nom d'un personatge anglosaxó, se sent irresistiblement atret per escriure *Jhon* en comptes de *John*. Estic segur que tothom en recordarà casos.

És clar que tenim altres maldecaps i potser no caldria carregar-nos el fetge amb més pedres de les que ja hi tenim. Però a l'hora d'indagar explicacions em ve la temença que no caiguem en una lleugeresa culpable. No es tracta, tan sols, del respecte degut als cognoms, vinguin de la llengua que vinguin, sinó del fet que els nostres també han estat víctimes d'una manipulació graponera. El castellà, que té tantes coses admirables, quan topa amb problemes lingüístics, tira al dret, ocupa, transforma i se n'apropia amb una seguretat —o potser supèrbia?— que deixen amb un pam de boca oberta. Si algú en dubta, que repassi la història dels nostres toponímics i haurà de convenir amb mi

que ens n'han fetes de molt grosses. En descàrrec del castellà, és obligat de reconèixer que no és pas una mania que ens dediquin especialment a nosaltres, sinó que es tracta d'un estil, una manera de fer i de desfer. La lectura de les cròniques que relaten la meravellosa conquesta d'Amèrica és molt il·lustrativa en aquest sentit. Quan els homes d'Hernán Cortés arribaren a un bell indret que els indígenes anomenaven Cuauháhuac van comprovar que se'ls travava la llengua i no eren pas proclivis als esforços d'interpretació i de comprensió.

La majoria eren analfabets de diversos graus i no estaven per romanços. Cuauháhuac, en náhuatl, vol dir —aproximadament—, «lloc a frec del bosc», una subtillesa excessiva per als aguerrits invasors. Caçant al vol la fonètica dels naturals del país, ho van convertir en Cuernavaca, que això sí que els sortia de pressa i els evocava imatges enyorades.

De digressió en digressió, sembla que m'hagi apartat massa del tema inicial. Tanmateix considero que no és pas així. Em proposava d'assenyalar un perill que ens pot afectar per contagi i crec que

n'hauríem de fugir. Val la pena, penso, de consultar i d'assegurar-se en cas de dubte a l'hora d'escriure o de parlar. Totes les precaucions són poques. Ja que m'he referit abans a estils i a maneres de fer, crec que els nostres haurien d'ésser «diferents», per la part que ens toca. Ja tenim força ràdio, una mica de televisió i una parcel·la de premsa estimable. Si tot va com desitgem —cosa que vol molt optimisme—, podem esperar un increment raonable d'aquestes activitats tan necessàries i aleshores ens faran més falta que mai locutors, periodistes i escriptors que s'hi mirin. Quan això arribi (si arriba), hem d'haver triat altres models i, si pot ésser, tenir a punt els nostres, més ponderats i respectuosos amb les grafies i les locucions.

Mentrestant, haurem d'aguantar amb resignació —i guardar-nos-en tant com puguem— els capets parlants que l'electrònica introdueix en la nostra intimitat. Es presenten revestits d'importància, carregats de suficiència, com si les pantalles fossin càtedres. No es cansen de dir-nos que tenen una audiència de milions. I caldria estar molt atents al bilingüisme, que fa estralls. En comptes de l'estadi ideal que ens promet (anar pel món traginant dues maletes plenes) ens exposa a deixar-nos quequejants i pobres d'expressió en dos idiomes. Sempre tinc presents les paraules que un gran professor, Fèlix Mestres, adreçava als seus alumnes de l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona. Ens deia: «Nois, us heu d'esforçar a fer-ho bé, perquè de malament ja hi surt». Els anys i les ensopgades m'han ensenyat que Fèlix Mestres tenia tota la raó. ● PERE CALDERS